

FORORD

”Penelopes Stemme” er resultatet af et samarbejde mellem fotograf Kirsten Klein, komponist og musiker Christian Risgaard og forfatter Brita Haugen. I 2006 udkom ”Vølvens Stemme – den nordiske grundfortælling,” det første samarbejde mellem disse tre kunstnere.

Denne gang er Kirsten Kleins billeder hentet fra den græske natur, havet og øerne. Christian Risgaards komposition er inspireret af græsk folketone. Musikken, med Christian Risgaard på flygel, Charlotte Norholdt, fløjte og Birgit Løkke, slagtøj, følger Brita Haugens fortælling på de to CD’er, der følger med bogen.

Som med ”Vølvens Stemme” er det hensigten med ”Penelopes stemme” at leve sig ind i gammelt mytestof med et moderne blik, også denne gang et kvindeblik.

Penelope er den kvindelige hovedperson i Homers ”Odysse”, der sammen med Homers ”Iliade” hører til den græske oldtids hovedværker.

”Penelopes Stemme” er skrevet i tæt dialog med ”Iliaden” og først og fremmest ”Odysseen”. Bogen kan opfattes som Penelopes eftertanker til den historie, hun har spillet med i uden at have haft stemme og indflydelse.

Både ”Iliaden” og ”Odysseen” er beretninger fra mændenes verden. Begge bøger har krigen som omdrejningspunkt, krigen mellem mænd. Kvinderne er dem, der venter der hjemme, sådan som det også er Penelopes lod. Hvis de er fjender, tilintetgøres de sammen med mænd og børn eller fordeles som bytte mellem de sejrende. Stemme får de sjældent.

En Odysse er en rejse, den klassiske metafor for livsrejsen. Dantes ”Den guddommelige komedie”, Henrik Ibsens ”Per Gynt” og James Joyce’ ”Ulysses” er nogle af de værker, som Homers ”Odysse” er i slægt med.

Man kan opfatte Odysseen som herlige skipperskrøner, historier om den snilde Odysseus på hans vidunderlige rejse med de mange spændende eventyr, fortalt med en så formidabel episk kraft, at man har kaldt den den første og største europæiske roman.

Vi opfatter Homers ”Odysseé” som værende først og fremmest en myte, sikkert med rødder i historiske begivenheder, men det er underordnet i denne sammenhæng. For den moderne tanke er den ydre og den indre virkelighed adskilte verdener. Sådan var det ikke for oldtidens mennesker. Mennesket var indfældet i naturen i et kosmos, som var levende og betydningsbærende, så når man så det oprørte hav, så man samtidig det oprørte sind. Vi kan kalde det en magisk eller måske netop bedst en mytisk livsopfattelse.

Hvis Homers ”Odysseé” lægger hovedvægten på de ydre begivenheder i den meget dramatiske rejse, lægger ”Penelopes stemme” vægt på rejsen i indre forstand. Ifølge historien ventede Penelope på Odysseus i 20 år. Hun havde tjenestepiger til at tage sig af det praktiske og barnepige til barnet. Hun har haft rigelig tid til at tænke, mens hun har siddet de mange timer ved væven. Der er lagt op til, at dramaet må udspille sig i sindet, i heldigste fald føre til skabende udtryk og i hvert tilfælde inden for hjemmets fire vægge, på øen Ithaka.

Det var grækernes opfattelse, at myten kun kan blive væsentlig for den, der oplever, at historien handler om ham/ hende selv. Derfor måtte enhver epoke tilegne sig myten på ny og gøre den vedkommende. Dette gjorde grækerne, dels ved at lade myten udfolde sig dramatisk i deres ritualer og rituelle fester, dels ved mundtlig fortælling af myterne ved professionelle fortællere, de såkaldte rapsoder, som krydrede historien med musik og inddragelse af dagens aktuelle begivenheder.

”Penelopes Stemme” kan måske i bedste fald tjene til at være en slags ”rapsode” i tiden med dens vågnende forståelse for mytens betydning og den kvindelige stemme. Hvis sproget vender ryggen til myten, er prisen tab af menneskelig varme, farve, fortrolighed, betydning, værdi og personlig mening. Alt det som netop karakteriserer ”Odysseen.” Uden dette uforklarlige, der er i slægt med mysteriet, havde værket næppe tryllebundet mennesker slægt efter slægt og beriget og inspireret menneskers sind i flere tusind år.

”Penelopes stemme” er skrevet på heksameter, det samme versemål, som er anvendt i Homers ”Iliade” og ”Odysseé”, et versemål der gennem sin gentagne, daktyliske rytme lader ane havets dønninger som en bærende orgeltone under teksten.

Fjaltring, september 2009

Brita Haugen

Platon foreslog, at de fremtidige borgere i den græske idealstat påbegyndte deres uddannelse med mytefortællinger frem for blotte kendsgerninger eller såkaldt rationel undervisning.

Dette var en af N.F.S.Grundtvigs grundlæggende ideer med højskolen og denne holdning er afgørende for Vestjyllands Højskole, når den nu udgiver ”Penelopes stemme.”

Ringkøbing, den 31. marts 2010

Else Mathiassen, Højskoleforstander